

Notitie: Overzicht wereldwijde ontwikkelingen i.h.k.v. WMNL “Werkgroep Noodplan”

“Na de [vorige WMNL ALV](#) (21 juni 2025) is een groep leden begonnen met een werkgroep om te kijken hoe we de continuïteit van onze projecten kunnen versterken gezien de ontwikkelingen die er wereldwijd plaatsvinden en bijvoorbeeld onze servers kunnen bedreigen.” ([bron](#))

Deze notitie geeft een samenvatting van die wereldwijde ontwikkelingen, als achtergrond voor een brainstorm over mogelijke ‘rampenplan’ scenario’s en bijbehorende risico’s tijdens [de ALV van 8 november 2025](#)

Laatste wijziging: 6 november 2025

Samenvatting

Wikipedia wordt sinds haar oprichting geconfronteerd met uiteenlopende bedreigingen, van censuur door autoritaire regimes tot recente aanvallen vanuit rechts-conservatieve hoek in de Verenigde Staten onder de Trump-II-regering. Hoewel deze zich vooralsnog vooral uiten in retoriek en politieke druk, neemt de Wikimedia Foundation (WMF) achter de schermen maatregelen om zowel bewerkers als de technische infrastructuur te beschermen.

Sinds begin 2025 is het Amerikaanse klimaat ten aanzien van vrije kennis verslechterd. Vanuit de overheid en conservatieve netwerken klinken beschuldigingen van ‘linkse bias’ en pogingen om de WMF juridisch en financieel te verzwakken. De WMF beschouwt de situatie als zorgelijk maar beheersbaar en werkt aan noodscenario’s zoals alternatieve serverlocaties, bescherming van geldstromen en versterking van bewerkersveiligheid. Wikipedia blijft veerkrachtig dankzij haar decentrale structuur, onafhankelijke gemeenschap en transparante werkwijze. Tegelijk groeit binnen de community wens naar meer openheid over de risicobeoordelingen en voorbereidingen van de WMF. Ook in Nederland leven zorgen over deze ontwikkelingen. Wikimedia Nederland heeft daarom de “Werkgroep Noodplan” opgericht om de continuïteit van de (Nederlandse) Wikimedia-projecten te versterken .

Achtergrond van deze notitie

De regering Trump-II heeft sinds zijn aantreden in januari 2025 in een rap tempo flinke [bezuinigingen en beperkingen](#) doorgevoerd op de federale Amerikaanse wetenschaps-, bibliotheek- en erfgoedsector, zowel in financiële als beleidsmatig zin. Ook is de aanval ingezet op onwelgevallige informatie in [websites en datasets](#), [onafhankelijke journalistiek](#) en vrije kennis, waaronder Wikipedia.

Deze effecten beperken zich niet tot de VS, ook de rest van de wereld voelt de directe en indirecte gevolgen van dit vijandige klimaat. Blijven bijvoorbeeld [Amerikaanse federale bronnen en data wel toegankelijk](#) voor internationale onderzoekers?

Huidige bedreigingen

Wikipedia staat sinds de oprichting in 2001 voortdurend bloot aan [talloze bedreigingen](#) — van incidentele zaken door individuen en bedrijven tot systematische [censuur door overheden](#), zoals we dat bv. in Rusland, China of Turkije zien. Ook de Wikimedia Foundation (WMF), de organisatie achter Wikipedia, ligt regelmatig onder vuur.

Op dit moment zijn twee vormen van dreiging extra relevant:

1. Censuur en politieke druk op onafhankelijke vrije kennis in het algemeen en Wikipedia in het bijzonder vanuit de federale Amerikaanse overheid onder Trump-II
2. Daaraan direct gerelateerd: de bedreigingen vanuit rechts-conservatieve, anti-woke, MAGA-hoek, denk aan Elon Musk en organisaties zoals de [Heritage Foundation](#).

Tot nu toe blijft deze dreiging beperkt tot schimpscheuten, angstzaaien en verdachtmakingen. De WMF karakteriseert de huidige situatie als “zorgelijk, maar nog niet dreigend, dramatisch of acuut.”

Zie voor verdere context o.a. deze berichtgeving (in omgekeerd chronologische volgorde:

- [Elon Musk’s Grokipedia is a major own goal](#) (Financial Times, 2 nov 2025)
- [Elon Musk lanceert Grokipedia, vindt concurrent Wikipedia te woke](#) (NOS, 28 okt 2025)
- [A Wikipedia cofounder is fueling the right’s campaign against it](#) (Washington Post, 24 okt 2025)
- [The speech wars come for Wikipedia](#) (Aaron Mak, Politico, 2 okt 2025)
- [I Founded Wikipedia. Here’s How to Fix It.](#) (Larry Sanger, The Free Press, 1 okt 2025)
- [Elon Musk and Wikipedia are feuding](#) (Devika Rao, The Week US, 13 feb 2025)
- [Elon Musk Wants What He Can’t Have: Wikipedia](#) (Lila Shroff, The Atlantic, 5 feb 2025)
- [The Right Takes Aim at Wikipedia](#) (Sarah Grevy Gottfredsen, Columbia Journalism Review, 30 jan 2025)
- [Since legacy media propaganda is considered a “valid” source by Wikipedia, it naturally simply becomes an extension of legacy media propaganda!](#) (Elon Musk, X, 21 jan 2025)

- [Heritage Foundation plans to ‘identify and target’ Wikipedia editors](#) (Arno Rosenfeld, Forward.com, 7 jan 2025)
- [Elon Musk offers \\$1 billion to Wikipedia to change their name to ‘Dickipedia’](#) (2023)

Weerbaarheid Wikipedia

Het goede nieuws is: Wikipedia heeft in de loop der jaren een sterke veerkracht opgebouwd tegen censuur, inmenging, onderdrukking en andere externe dreigingen. Keer op keer weet Wikipedia hier zich tegen te wapenen. Dit is te danken aan een aantal fundamentele kenmerken:

- Decentrale structuur: Wikipedia is geen centraal aangestuurd louter Amerikaans platform, maar een wereldwijd netwerk van vrijwilligers die samen de inhoud beheren en bewaken.
- Actieve en strijdvaardige gemeenschap: De Wikipedia-community is gewend om op te treden tegen misinformatie, manipulatie en druk van buitenaf.
- Onafhankelijkheid van de Amerikaanse overheid: De WMF is geen overheidsinstelling en wordt dus niet geraakt door politieke besluiten of bezuinigingen zoals die bij federale instellingen als het [Institute of Museum and Library Services](#) (IMLS) of het [Smithsonian](#).
- Openheid en transparantie: Discussies over inhoud en beleid zijn openbaar, wat manipulatie bemoeilijkt.
- Scheiding tussen platform en inhoud: WMF faciliteert de infrastructuur, maar heeft geen redactionele controle over de inhoud. Die verantwoordelijkheid ligt volledig bij de gemeenschap.
- Ervaring met externe druk: Zowel de WMF als de community hebben jarenlange ervaring met uiteenlopende vormen van bedreiging, zoals juridische stappen, DDoS-aanvallen en pogingen tot censuur.
- Vertrouwen vanuit de community: Eerdere ervaringen met druk van buitenaf versterken het vertrouwen binnen de gemeenschap dat de WMF zich ook nu goed voorbereidt op mogelijke risico's en achter de schermen maatregelen treft. Zoals een ervaren Wikipedian [het verwoordde](#):
“Many people and governments have had attempts at having a go at Wikipedia and segments of the movement. I don't have any major concerns about the WMF and its staff being capable of dealing with issues that may arise. Please remember that the WMF has no editorial control over content; it is just a service provider, and content is in the hands of the community. There are areas of risk greater than content, but again, the WMF will have prepared risk assessments and be actively watching for potential impacts.”

Over de weerbaarheid van Wikipedia, lees ook:

- Een longread over hoe Wikipedia het hoofd boven water houdt op een internet vol polarisatie en enshittification : [Wikipedia is resilient because it is boring - The world's largest encyclopedia became the factual foundation of the web, but now it's under attack](#). (Josh Dzieza, The Verge, 4 Sept 2025)

Betichtingen van partijdigheid

Voor wat betreft de inhoud van (Engelstalige) Wikipedia richten de beschuldigingen vanuit rechts-conservatieve hoek zich vooral op de volgende twee aspecten:

1. De beschrijving van rechts-conservatief gedachtengoed. Volgens critici is er op Wikipedia sprake van een politieke linkse bias. Zie [dit artikel](#) voor meer informatie.
2. Er zou op Wikipedia sprake zijn van anti-Israëlische en antisemitische sentimenten. Zie [dit artikel](#) voor een overzicht.

Zie in dit kader ook de [aan de WMF gestuurde brief](#) (d.d. 30 april 2025) waarin een groep van 23 leden van het US Congress “*express their deep concern regarding antisemitism, anti-Israel bias, and the potential abuse of Wikipedia by coordinated actors*”. Lees het [nieuwsartikel van de Jewish Journal](#) voor meer duiding.

Indirecte ondermijning

Omdat het lastig zal zijn om de inhoud en decentrale community van Wikipedia direct aan te pakken, wordt er onder Trump ook gekeken naar indirecte manieren om Wikipedia het leven te bemoeilijken:

- Ted Cruz, voorzitter van de US Senate, stuurt op 3 oktober 2025 een [brief naar de WMF](#) “*to request information about ideological bias on the Wikipedia platform and at the Wikimedia Foundation*”. Lees ook het [bijbehorende persbericht](#) van 7 okt 2025.
- Eind augustus 2025 begon de [House Oversight Committee](#) (van het US Congress) een [onderzoek naar](#) “*organized efforts, undertaken in violation of Wikipedia platform rules, to influence U.S. public opinion on important and sensitive topics by manipulating Wikipedia articles*”. Lees ook de [naar de WMF gestuurde brief](#) (d.d. 27 augustus 2025) over dit onderzoek, en de gestelde vragen daarin.
- Onderzoek of het mogelijk is de [non-profit status van Wikipedia in te trekken](#) omdat het ['buitenlandse actoren zou toestaan om informatie te manipuleren en propaganda te verspreiden'](#). Hierdoor zou de WMF haar belastingvrije status kunnen verliezen, wat gevolgen kan hebben voor de financiële situatie van Wikipedia. Hierdoor zouden grotere Amerikaanse donaties aan de WMF niet meer fiscaal aftrekbaar zijn. De vele miljoenen jaarlijkse kleine donaties zouden hierdoor niet geraakt worden.
- De in het kader van bovenstaande onderzoek door WMF ontvangen [brief van het Amerikaanse Ministerie van Justitie](#) (d.d. 24 april 2025) bevat vele “informerende” vragen over de werking van Wikipedia en de gemeenschap.
- Vragen over de samenstelling van de [Board of Trustees](#) “*that is composed primarily of foreign nationals*” who are “*subverting the interests of American taxpayers*.” M.a.w.: insinuaties van buitenlandse invloed op Wikipedia.
- Intrekking van [Section 230](#), VS-wetgeving die platformbeheerders vrijwaart van aansprakelijkheid voor door gebruikers geplaatste inhoud. Dit is niet specifiek gericht op Wikimedia/Wikipedia maar zou wel grote gevolgen kunnen hebben.

Maatregelen WMF

- De eerste hoofdzorg van WMF gaat uit naar de continuïteit van Wikipedia en de andere Wikimedia-platformen (Wikimedia Commons, Wikidata etc.). In een recent overleg met de [chapterdirecteuren](#) zei de WMF dat de veiligheid van de inhoud is gegarandeerd, als om welke reden dan ook de servers in de VS niet meer beschikbaar zijn.
- De tweede hoofdzorg van WMF is de veiligheid van individuele bewerkers, de WMF-medewerkers, en die van de [affiliates](#) en chapters.
- WMF heeft in kaart gebracht op welke punten Wikipedia/de Wikimediabeweging kwetsbaar zou kunnen zijn, en een mogelijk doelwit van vijandige acties. De vier grootste risico's volgens de WMF zijn:
 - De belangrijkste servers en datacenters staan nu nog in de VS
 - De belastingvrije status van de WMF – zie boven
 - Locatie hoofdkantoor is in de VS (San Francisco) en WMF is een Amerikaanse rechtspersoon
 - Het merendeel van de financiële reserves en het betalingsverkeer van de WMF loopt via Amerikaanse bankenDeze zijn (in tegenstelling tot de decentrale inhoud van Wikipedia) allemaal beïnvloedbaar door de VS-regering.
- De WMF ontwikkelt tegenmaatregelen om adequaat te kunnen reageren zodra Wikimedia direct in de vuurlinie zou komen.
 - Er liggen uitwijkscenario's voor hosting van de servers en datacenters buiten de VS klaar. Technisch is zo'n migratie (redelijk) snel uit te voeren. De juridische gevolgen van de verplaatsing van de inhoud naar een andere jurisdictie wat betreft auteursrecht, zijn echter zeer aanzienlijk.
 - Geldstromen die de WMF vanuit donaties uit Europa en Latijns-Amerika ontvangt zouden (zoals nu nog) niet meer doorgestuurd kunnen worden naar de VS. Deze maatregel zou snel ingezet kunnen worden.
 - Verhuizing hoofdkantoor naar buiten de VS. Maar dat is een hele ingrijpende stap, echt last-resort dus, met significante organisatorische, menselijke, financiële, fiscale en juridische gevolgen.
- Verdere concrete stappen: de WMF [werkt momenteel aan middelen](#) die de anonimiteit van bewerkers beter beschermen tegen intimidatie en juridische dreiging vanuit het MAGA-kamp. Sommige van deze maatregelen zijn eerder ontwikkeld en toegepast in landen met autoritaire regimes, waar het bewerken van Wikipedia verboden of levensgevaarlijk is.
- De WMF benadrukt dat ze er alles aan doen om in het huidige krachtenveld een neutrale entiteit te blijven, zonder zich als tegen- of voorstander van de MAGA-beweging te profileren. Ze willen geen onderdeel van de strijd worden. Neutraliteit als kracht dus.

Dit vertaalt zich o.a. in een oproep aan de Wiki-gemeenschap om extra aandacht te besteden aan het bewaken van [onpartijdige, feitelijke standpunten](#) en de onderbouwing van beweringen met gezaghebbende bronvermeldingen. Dit om verdere betichtingen van partijdigheid zoveel mogelijk te voorkomen.

Terughoudendheid openheid WMF

- De WMF is in dit stadium begrijpelijkerwijs terughoudend in het openbaar delen van gedetailleerde informatie over hoe zij bedreigingen inschat en welke tegenmaatregelen zij achter de schermen treft. Op basis van ervaringen uit het verleden wordt een inschatting gemaakt dat té veel openheid hierover juist contraproductief kan werken.
- Enerzijds wil men geen onnodige onrust zaaien binnen de community, anderzijds wil men de spelers uit het MAGA-kamp niet op ideeën brengen.

Roep om openheid vanuit community

Tegelijkertijd klinkt er binnen de community wél de roep om meer transparantie vanuit de WMF.

- Vanuit de Noorse gemeenschap klinkt de oproep [Regarding WMF and the current US president](#) (april 2025), waarin wordt aangedrongen op duidelijkheid over de risico's én de voorbereidingen.
- Ook in bredere discussies, zoals die over [Resilience to executive orders and American government censorship](#) (maart 2025), wordt gevraagd om meer inzicht in hoe de WMF zich wapent tegen mogelijke inmenging vanuit de Amerikaanse overheid.

Nederlandse Wiki-community

Wat betekenen de hierboven geschetste internationale ontwikkelingen concreet voor de Nederlandse Wiki-gemeenschap, inclusief Wikimedia Nederland?

- Er zijn tot nu toe geen meldingen van concrete bedreigingen vanuit conservatief-rechtse hoek richting Nederlandse Wikipedianen.
- Wel is er vanuit conservatieve media een kleine aanval ingezet, met als boodschap: “[De informatie op Wikipedia is niet meer te vertrouwen](#) (Maaïke van Charante, Wynia’s Week, 21 Jan 2025)
- Binnen de Nederlandse gemeenschap leven vragen en zorgen over de toenemende druk op onafhankelijke, vrije kennis als gevolg van de huidige geopolitieke situatie. Daarom organiseerde Wikimedia Nederland [op 6 mei jl. een bijeenkomst](#) om meer inzicht te geven in de recente stand van zaken en om vragen en zorgen van Wikipedianen te bespreken. De belangrijkste updates vanuit de VS die in deze bijeenkomst gedeeld werden, zijn in deze notitie verwerkt.
- Na de [vorige WMNL ALV](#) (21 juni 2025) is een groep leden begonnen met de “Werkgroep Noodplan” om te kijken hoe de continuïteit van Wiki-projecten versterkt kan worden, gezien de in deze notitie geschetste (internationale) ontwikkelingen.